Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STVK02
VT15
Handledare: Martin Hall

Empowerment

En begreppsanalys av kvinnlig empowerment i svensk biståndsverksamhet

Ellen Isaksson

Abstract

This essay is a concept analysis of women empowerment in Swedish foreign aid. It aims to clarify different views of empowerment with the help of earlier research. With help of this concept analysis a case study is conducted on an international training program led by the organisation International Centre for Local Democracy (ICLD). The case study attempts to portray how a giver and a receiver of foreign aid view empowerment and if their views are compatible. The international training program targets women that are politicians in local governments and therefore the focus is on women empowerment.

With help of the concept analysis the case study reveals that the views of empowerment of the giver, ICLD, and the receiver, the participants, are both similar and compatible. Empowerment is viewed as a process coming from within the individual but help from an outsider is desirable. While the giver's goals are on a collective level and more long term the receivers focus on their individual situation. The study also reveals two other views of empowerment, empowerment as a gift and empowerment from within, that do not seem to be compatible with foreign aid.

Nyckelord: empowerment, jämställdhet, svensk biståndsverksamhet, ICLD, begreppsanalys
Antal ord: 9921

Innehållsförteckning

1 Inledning ... 2

1.1 Bakgrund ... 2

1.2 Syfte och frågeställning ... 3

1.3 Disposition ... 4

2 Metod och material ... 5

2.1 Metod ... 5

2.1.1 Begreppsanalys ... 5

2.1.2 Fallstudie ... 6

2.2 Material ... 7

2.2.1 Begreppsanalysens material ... 7

2.2.2 Fall: “Local Political Leaders: Capacitating Women in Politics” ... 7

3 Begreppsanalys ... 10

3.1 Empowerment på svenska ... 10

3.2 Makt ... 11

3.3 Aspekter av empowerment ... 12

3.3.1 Fyra varianter av empowerment ... 13

3.4 Resultat ... 15

4 Fallstudie ... 16

4.1 Givare ... 16

4.1.1 ICLD ... 16

4.1.2 Sida och SKL ... 18

4.2 Mottagare ... 18

4.3 Synsätt på empowerment ... 21

4.3.1 Tre idealtyper ... 23

5 Hur förenliga är givares och mottagares syn på empowerment? ... 25

5.1 Slutsats ... 27

5.2 Vidare forskning ... 27

6 Referenser ... 28

7 Bilagor ... 32

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Vad är empowerment? Begreppet sägs ha förekommit redan på 1600-talet och är idag ett slagord i flera sammanhang (Malloy 2014:16). Empowerment framhävs ofta som ett centralt begrepp i feminismens utveckling och då med rötter i icke-västerländsk feminism (Luttrell m.fl. 2009:3). Den här uppsatsen sätter fokus på kvinnlig empowerment men begreppet kan också refereras till i andra fält, till exempel Black Economic Empowerment i Sydafrika i samband med diskrimineringen till följd av Apartheidtiden (Emkes 2012:201). Empowerment förekommer även i utbildning och sägs då ha sitt ursprung hos Paolo Freire och läs- och skrivkunnighetsprojekt under 1960- och 70-talen. Sedan 1990-talet har begreppet haft ett uppsving inom utvecklingsteori och biståndsverksamhet där empowerment nästintill blivit en nödvändig aspekt (Rowlands 1997:1-3). Dess ökade relevans i detta område skedde i samband med en förändring av biståndsstrukturen där målen förändrades från att ha ett finansiellt fokus till att inkludera icke-ekonomisk utveckling och ett så kallat bottom-up-perspektiv (ibid:3-4). Individen och dess egenmakt och bemyndigande prioriterades. Att hänvisa till de mänskliga rättigheterna blev populärt och rättighetsbaserat arbete innehöll ofta empowerment som ett av nyckelresultaten, inte minst i Sverige (Jupp m.fl. 2010:15). Emellertid, när alla lika entusiastiskt anammar begreppet empowerment i sin verksamhet, från feministisk ideologi till Världsbanken, så finns det anledning att problematisera vad var och en egentligen anser att de arbetar med (Rowlands 1997:8). Är alla aktörer klara över vilken innebörd de lägger i begreppet? Empowerment kan ibland förklaras som något man tilldelas, samtidigt som det i andra sammanhang förklaras som en känsla av egenmakt. Denna skillnad har sin grund i olika synsätt på makt och underliggande maktstrukturer mellan aktörer (Lashley 2001:2-3). Feminismen har dock länge arbetat för att synliggöra att makt är mer än ett dominansförhållande mellan aktörer, att makt inte enbart är ett nollsummespel och att empowerment alltså handlar om mer än att ge makt (Rowlands 1997:13). Olika synsätt på empowerment finns alltså, där empowerment-arbete kan se olika ut beroende på dessa. De delade meningarna leder i sin tur till olika konsekvenser för aktörerna. I Sverige där empowerment varit ett nyckelresultat i rättighetsarbete är det främsta målet med biståndet att minska världens fattigdom genom satsningar på demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Svenskt bistånd ”grundar sig på övertygelsen om att fattiga själva kan ta sig ur fattigdom” (Sida 2012:2) vilket

ytterst handlar om maktlöshet (ibid:3). Att stärka människor i syfte att minska maktlösheten sker på olika vis beroende på om detta exempelvis gäller politiska rättigheter eller tillgång till sjukvård (Jupp m.fl. 2010:16). Ett av verksamhetsområdena i Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) är jämställdhet, något som ska genomsyra hela organisationen, och där grunden i arbetet handlar om ökad makt för kvinnor. I jämförelse med män så är kvinnor diskriminerade i flera avseenden (Sida 2014a) vilket gör att jämställdhetsarbetet kräver många angreppspunkter. Kvinnors empowerment, kan förstås som när jämställdhet är uppnådd eller som när kvinnor har den makt som krävs för att jämställdhet ska kunna uppnås. Vilket av de två sätten att se på empowerment som praktiseras får konsekvenser för hur arbetet formas. World Economic Forum presenterar varje år Global Gender Gap Report där Sverige tillsammans med de andra nordiska länderna konsekvent placerar sig i toppen. Politisk empowerment för dem innebär ”representation in decision-making structures” (WEF 2013). De har alltså förstått empowerment som någonting mätbart i antal personer, ytterligare en syn på empowerment.

Så vem har tolkningsrätten av begreppet empowerment i utvecklingsarbete? Enligt Sida ska mottagaren själv forma utvecklingsarbetet (Sida 2012:4) samtidigt som givaren redan har en egen idé om biståndsmålen. Hur påverkas utfallet av utvecklingsarbete om givare och mottagare inte ser på empowerment på samma sätt?

1.2 Syfte och frågeställning

Empowermentdebatten är oöverskådlig, och att därför försöka klargöra begreppet på en generell nivå ter sig omöjligt och mindre intressant. Eftersom empowerment är kontextbundet (Jupp m.fl. 2010:16) framstår det som mer meningsfullt att studera det i en av sina kontexter. Ur ett statsvetenskapligt perspektiv blir det intressant att identifiera kärnan i innebörden av empowerment och sedan utveckla förståelsen i en specifik kontext. Mycket tidigare forskning finns att tillgå men jag anser att den befintliga forskningen om biståndets empowerment saknar en svensk infallsvinkel, där själva översättningen av begreppet är ett moment i sig (Luttrell m.fl. 2009:2). Vidare anser jag att det är av intresse att studera aktörerna inom denna kontext, i avsikt att identifiera hur givare och mottagare uppfattar empowerment och om det föreligger någon diskrepans dem emellan.

Jag har valt att göra en fallstudie på ett utbildningsprogram ämnat för kvinnor som är politiker på lokal nivå, vilket presenteras under materialavsnittet. Detta utbildningsprogram är intressant då det angriper en av de aspekter av empowerment, politiskt deltagande, som presenterades i det inledande avsnittet. Min frågeställning är:

- Hur förenliga är givares och mottagares syn på empowerment?

Givaren och mottagaren utgörs av aktörerna i min fallstudie och med förenlighet menar jag hur väl aktörernas synsätt på empowerment sammanfaller och fungerar tillsammans. Fallstudien begränsar mina möjligheter för generalisering, men ger mig istället möjligheten att mer djupgående undersöka om min hypotes stämmer: att det föreligger en oförenlighet i givares och mottagares syn på empowerment vilket i sin tur leder till konsekvenser för biståndet.

Fallstudien angriper kvinnlig empowerment i en politisk kontext, men kan i sin tur bidra till ett ramverk för studier av empowerment i andra sammanhang. En politisk kontext går heller inte att helt avskilja från andra empowermentkontexter, något som kommer att visas i min framställning.

1.3 Disposition

Nedan följer ett avsnitt om metodval, en presentation av fallstudien, samt en beskrivning av hur jag kommer att använda mig av materialet. Därefter genomförs en begreppsanalys av empowerment vilken mynnar ut i fyra dimensioner. Dessa dimensioner används sedan i fallstudien för att analysera givarens och mottagarens syn på empowerment. Fallstudien kommer att bidra till konstruktionen av tre idealtyper.

Mina resultat kommer därefter att diskuteras i relation till min frågeställning, och avslutningsvis presenterar jag min slutsats samt förslag på vidare forskning.

2 Metod och material

I det här kapitlet kommer jag att presentera val av metod och material. Metod-delen inleds med en del som behandlar den begreppsproblematik som finns kring empowerment, och i material-delen presenteras även det fall jag valt att studera.

2.1 Metod

När ambitionen är att bringa reda i ett begrepp är det lämpligt att börja med en begreppsanalys (Beckman 2005:31). Resultatet av denna analys, analysinstrumentet, kan sedan sägas fungera som min teoretiska utgångspunkt i fallstudien.

Så vad är då ett begrepp och vad skiljer det från en term eller ett objekt? Begreppet är det abstrakta innehållet av en term, där term bara är det språkliga uttrycket. Objektet är den faktiska företeelsen. Begreppets innebörd visar på förhållandet mellan termen och objektet och för att den ska kunna vara precis krävs klarhet och entydighet (Badersten 2006:84-93). Detta bör man ha i åtanke ifall kraven på åtminstone semantisk intersubjektivitet ska uppnås (ibid:75).

Många företeelser kan klassificeras under termen empowerment samtidigt som begreppet har många egenskaper. Det finns alltså en problematik både vad beträffar begreppsextensionen och intensionen (Badersten 2006:86-87). Empowerment kan även klassas som ett resande begrepp då betydelsen är olika i olika kontexter, och problem kan uppstå exempelvis vid översättningen till svenska (ibid:92). Genom att avgränsa mig till en specifik kontext har en del av den problematiken eliminerats men översättningen kvarstår. Jag kommer att växla mellan svenska och engelska begrepp och citat. Stilistiskt kan detta framstå som mindre lyckat (Gustavsson & Hedlund 2010:20), men för mitt syfte så anser jag det vara nödvändigt.

För att förklara empowerment kommer jag att använda mig av termerna: typ, idealtyp, variant och dimension. Medan *typ* och *variant* används för att tydliggöra för läsaren, så används *dimension* och *idealtyp* när begreppsanalysens kategorier redogörs för.

2.1.1 Begreppsanalys

En begreppsanalys är en av tre textanalytiska verktyg som används i idéanalyser. Att göra en begreppsanalys är relevant för de flesta uppsatser, i vilka ens begreppsdefinitioner och analysverktyg alltid bör klargöras. Ofta utgör detta bara

ett steg i undersökningen, men det kan också utgöra huvudsyftet i studien, som i mitt fall (Beckman 2005: 30-31). Jag kommer att basera min begreppsanalys på tidigare forskning och mitt främsta arbete blir alltså att bringa reda i tidigare forsknings tolkningar av empowerment för att sammanfoga dessa så att de anpassas till en svensk kontext. Kärnan i begreppsanalysen utgörs av att precisera innebörden av begreppet empowerment (Badersten 2006:43).

I en begreppsanalys bör man ”utforma kategorier med vars hjälp det är möjligt att studera den fråga som man vill besvara” (Beckman 2005:20), där jag i mitt fall ämnar kategorisera synsätt på empowerment. Enligt Ludvig Beckman kan detta göras på två vis: genom idealtyper eller dimensioner (ibid:25). Idealtyper är enbart sociala konstruktioner vilka saknar motsvarighet i verkligheten. Vad som undersöks ställs alltså i relation till dessa för att se hur nära det som studeras hamnar idealtypen (ibid:28). Dimensioner är istället aspekter av olika påståenden, eller olika preciseringar av samma påstående, och har som krav att vara ömsesidigt uteslutande och också, om än inte nödvändigt, uttömmande (ibid:25-27). Dimensioner kan förstås som löst konstruerade idealtyper (Bergström & Boréus 2012a:166-167), något jag kommer att dra nytta av i min begreppsanalys. Jag har valt att med hjälp av tidigare forskning forma ett antal dimensioner i form av frågor vilka jag kan ställa i fallstudien. Därefter, med hjälp av fallstudien, kommer jag att identifiera mer specifika kategorier av synsätt på empowerment, vilka kan förstås som idealtyper. Jag kommer alltså att precisera min begreppsanalys med hjälp av fallstudien och använda mig av både dimensioner och idealtyper. Dock kan idealtyperna framstå som en del av resultatet, vilket skulle göra dimensionerna till det faktiska analysverktyget (ibid:166).

Jag vill också tydliggöra att jag inte kommer göra någon jämförelse över tid.

2.1.2 Fallstudie

Med hjälp av de dimensioner som konstrueras i begreppsanalysen kommer jag i fallstudien att studera givare och mottagare separat för att med mitt material undersöka vad var och en har för syn på empowerment. Därefter kommer jag att jämföra de två för att se vilka likheter och olikheter som synliggörs. Jag kommer även att diskutera vilka konsekvenser detta kan få för biståndsprogrammet och dess aktörer.

Jag kommer alltså att göra en enstaka fallstudie där jag identifierar givares och mottagares syn på empowerment i ett utvecklingsprogram. Fallstudier görs sällan i sin mest renodlade form och så inte heller här. Min ambition är att klargöra de olikheter som finns för att kunna bedöma deras förenlighet, och fokus ligger därmed inte på själva jämförelsen (Esaiasson m.fl. 2012:108-109). Uppsatsen syftar till att beskriva ett fall i detalj och saknar alltså generaliserande ambitioner (Teorell & Svensson 2007:82) även om resultat kan användas för att förstå på en mer abstrakt nivå.

2.2 Material

2.2.1 Begreppsanalysens material

Materialet jag valt att använda mig av i begreppsanalysen kommer från forskning som fokuserat på empowerment i utvecklingsarbete. Med hjälp av maktteori och en feministisk kritik mot traditionella makthierarkier har Dr. Jo Rowlands, idag arbetandes på Oxfam (Oxfam 2015), utfört en omfattande studie av empowerment, ”Questioning Empowerment: Working with Women in Honduras” (1997). Hennes tillvägagångssätt passar min ambition där hon, efter att ha redogjort för begreppet, utfört fallstudier för att se hur förståelsen och implementeringen av empowerment i biståndsverksamhet kan se olika ut. Cecilia Luttrell, Sitna Quiroz, Claire Scrutton och Kate Bird använde sig delvis av Rowlands studie för att utveckla förståelsen för operationaliseringen av empowerment i biståndsorganisationer i ”Understanding and operationalising empowerment” (2009). Deras studie publicerades genom Overseas Development Institute och gjordes på begäran av Social Development Division of the Swiss Agency for Development and Cooperation (Luttrell m.fl. 2009:iv). Dessa två verk kommer att utgöra grunden för min begreppsanalys av empowerment i en svensk biståndskontext.

2.2.2 Fall: “Local Political Leaders: Capacitating Women in Politics”

Under Almedalsveckan 2014 fick jag kontakt med organisationen Internationellt Center för Lokal Demokrati (ICLD) och Kristin Ekström, handläggare för de internationella utbildningsprogram ICLD bedriver. Ett av organisationens program riktar sig till kvinnor som är politiker, med syfte att stärka dem i ledarrollen. Kombinationen av mitt intresse att studera empowerment, och den tillgång till material från programmets deltagare jag blev erbjuden, är det som ligger till grund för mitt val av fall. Andra biståndsprogram kan tänkas ha lämpat sig bättre men i och med att min ambition är att inte bara studera givare, utan även mottagare, så krävdes ett angreppssätt som skulle ge mig tillgång till material från bägge aktörerna. Valet kan därför sägas vara strategiskt (Teorell & Svensson 2007:97) där ett annat val hade kunnat innebära en mindre mängd material att styrka studien med.

ICLD arbetar aktivt med att förespråka decentralisering och demokrati på lokal nivå, både i Sverige och internationellt. Precis som Sida så arbetar ICLD för att minska världens fattigdom (Sida 2014b), i vilket man inkluderar ”brist på frihet och politisk makt” (ICLD u.å.a:4). De internationella utbildningsprogram som ICLD bedriver är inte unika för organisationen, utan det är en programmodell som Sida använder sig av för att förmedla kunskap och utveckla organisationer i mottagarländer under 12-18 månader. Programmen omfattar workshops,

studiebesök, föreläsningar, grupparbeten och individuella arbeten både på nationell och internationell nivå (Sida 2014c). Det internationella utbildningsprogrammet jag valt att studera heter ”Local Political Leaders – Capacitating Women in Politics” där jag tagit del av material från den första omgången, av tre, genomförd 2013-2014 (Ekström 2015a). ICLD identifierar könsdiskriminering som en av de främsta orsakerna till fattigdom och ett stort hinder för utveckling (ICLD 2013), vilket kan ses som en bakomliggande anledning till det här programmet. Programmet syftar till att stärka kvinnor som är politiker för att på längre sikt öka antalet kvinnor i politiken och deras politiska deltagande (Ekström 2015b). Medan arbete för politiskt deltagande ofta fokuserar på att inkludera de som står utanför, så riktar sig det här programmet mot kvinnor som redan deltar i politiken. Till programmet har kvinnor från över 20 länder fått söka. Kravet har varit att deltagaren är en vald representant inom politiken på lokal nivå och att de talar engelska (ICLD 2013).

I utbildningsprogrammet ska varje deltagare identifiera ett förändringsprojekt baserat på ett strategiskt problem (ICLD 2013). ICLD har använt sig av planeringsverktyget Logical Framework Approach (LFA) för att hjälpa deltagarna att strukturera upp sin problemformulering och att sedan hålla sig inom dess ramar under programmet. Ett moment i LFA är att skapa ett problemträd där ett tydligt problem formuleras, orsakerna till detta problem identifieras, samt möjliga lösningar presenteras (ICLD u.å.b). Fokus i ”Local Political Leaders” har legat på de strategiska problemen snarare än på förändringsprojektet. Tanken är att genom kommunikation kommer deltagarna att kunna sammankoppla gemensamma problem, och eventuella lösningar, för att öka förståelsen för de gemensamma problem kvinnor möter oavsett land (Ekström 2015a; Ekström 2015b).

Materialet jag kommer att använda mig av för att identifiera givarens syn på empowerment är programmets informationsblad och utbildningsunderlag samt information från ICLD:s hemsida. Jag skickade även en enkätundersökning via mail till Ekström som hon vidarebefordrade till fler inom ICLD (se Bilaga 2). Värt att nämna är ICLD:s nära samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) som också arbetar med att skapa nätverk för kvinnor som är politiker med syfte att ge stöd och bidra till kunskapsutbyten (SKL 2015a). Deltagare från SKL:s nätverk har varit mentorer i ICLD:s internationella utbildningsprogram, vilket gör dem till relevanta aktörer i min studie. Som mentor får de en roll mellan givare och mottagare, där de vidareförmedlar vad SKL och ICLD står för, samt vad organisationerna har lärt dem. Material från SKL kommer från deras hemsida samt en intervjufilm från Almedalen 2014.

ICLD kan sägas arbeta på uppdrag av Sida i och med att Sida finansierar delar av verksamheten. Det gör ICLD delvis beroende av Sida och denna organisations synsätt. Sarah Mosedale argumenterar för att även om organisationer säger sig vara politiskt obundna så är de beroende av finansiering (Mosedale 2014:1119), i det här fallet ICLD av Sida. I och med att Sida arbetar på uppdrag av regeringen så går det inte att utesluta den makthierarki som finns mellan dessa givare och även om ICLD arbetar närmast deltagarna så kan inriktningen påverkas uppifrån. Tilläggas kan att Sida ska göra en utvärdering av programmet inom en snar

framtid för att avgöra ifall det ska få vidare finansiering (Ekström 2015a). Sida:s syn på empowerment är därför av intresse för fallstudien och material kommer att hämtas från deras hemsida för verksamhetsområdet jämställdhet.

Ekström har tillhandahållit mig med större delen av materialet från deltagarna. Initialt fanns det 20 deltagare, 16 av dessa slutförde programmet och utgör mitt urval. De som genomförde programmet kommer ifrån Bosnien Hercegovina, Moldavien (2st), Serbien, Kenya (4st), Sydafrika (2st), Uganda (3st) och Zambia (3st) (Ekström 2015a). Jag har fått ta del av de dagböcker som deltagarna skrev under programmet, totalt 13 stycken av varierande kvalitet och kvantitet. Jag skickade även ut en enkätundersökning via mail till alla deltagarna (se Bilaga 1). I och med att materialet är av personlig karaktär och getts till mig i förtroende så har jag valt att inte använda mig av några deltagarnamn.

Med hjälp av begreppsanalysen och dess dimensioner har jag noggrant läst igenom allt material med syfte att besvara analysapparatens frågor och skapa idealtyper. Undersökningen baseras på tolkning, där jag genom att redovisa alla mina steg ämnat höja intersubjektiviteten (Teorell & Svensson 2007:280). Resultaten är inte ämnade för generalisering vilket gör att begreppsanalysens knutenhet till kontexten inte utgör ett problem, utan snarare hjälper mig att höja både validiteten och reliabiliteten (ibid:55-59). Fallstudien utgör dock en del av svensk biståndsverksamhet vilket ger mig möjlighet att i diskussionen kunna höja abstraktsnivån en aning.

3 Begreppsanalys

Syftet med det här kapitlet är att precisera innebörden av begreppet empowerment så att jag med hjälp av den förståelsen kan studera mitt fall. För att göra detta kommer jag att redogöra för begreppet makt och sedan med hjälp av Rowlands och Luttrell m.fl. identifiera fyra dimensioner i empowermentbegreppet, formulerade som frågor. Det här kapitlet kommer att ha en utgångspunkt i utvecklingsteori och feminism vilket bereder plats för en del antaganden, till exempel om makthierarkier och institutioners påstådda neutralitet (Rowlands 1997:6). Jag kommer dock att inleda med en diskussion kring hur termen empowerment översätts till svenska.

3.1 Empowerment på svenska

Någon självklar översättning av empowerment till svenska finns inte, lika väl som termen saknar en tydlig innebörd på engelska. Svenska termer för empowerment är *egenmakt*, *makt* och *självbestämmande* (Tyda.se u.å.a) medan verbet *to empower* översätts till *att stärka* eller *att bemyndiga* (Tyda.se u.å.b). I Svenska Akademiens Ordlista förklaras *att stärka* som ”ge krafter, styrka” (Svenska Akademien 2015a) och *att bemyndiga* som ”ge befogenhet åt, auktorisera” (Svenska Akademien 2015b). Liknande förklaringar görs i den engelska debatten (Lashley 2001:2). Vad de har gemensamt är att de alla bottnar i att beskriva en förändring mot mer makt. Vad denna makt innebär tydliggörs dock inte. Likväl så kan man med hjälp av ovannämnda begrepp identifiera att individen spelar roll, ting bemyndigas inte eller ges egenmakt. Kärnan i empowerment handlar alltså om att ge makt eller att skapa makt åt individer. Av intresse blir då ifall empowerment ses som en gåva, alltså något som kan ges till en annan, eller om det ses som något som skapas inom individen. De olika synsätten ställer i sin tur olika krav på de involverade aktörerna. Ifall synen på empowerment är i form av en gåva så blir den aktiva aktören den som *ger* empowerment. Ifall synen på empowerment istället är att det skapas inifrån så är det mottagaren av empowerment som blir den aktiva.

Empowerment kan också förstås som en process eller ett mål, eller som både och samtidigt. Vidare argumenterar Drude Dahlerup för att kvotering är en typ av empowerment, där empowerment bör förstås som ett verktyg snarare än en process eller ett resultat (Dahlerup 2006:15).

För att kunna fortsätta en analys kring den här problematiken är det viktigt att redogöra för andra termer som används synonymt, eller i sammanhang med, empowerment. Termerna jag har identifierat med hjälp av Rowlands (1997) och

Luttrell m.fl. (2009) är: capacitate (kapacitetsstärka), promote (förespråka), enable (möjliggöra), participation (deltagande), strengthen (stärka), ability (förmåga) och engage (engagera). Att beakta i det här resonemanget är även vikten av att uppmärksamma *vem*, och alltså inte *vad*, empowerment anspelar på.

3.2 Makt

Makt är ett lika välanvänt som omdiskuterat begrepp. Steven Lukes konstruerade under 1970-talet tre typer av makt, maktens tre ansikten, vilka än idag är välanvända och som också jag kommer att utgå ifrån. Dessa kan kortfattat förklaras som:

1. A har makten att få B att göra något som B annars inte skulle ha gjort
2. Makt över dagordningen
3. Makt över tanken där makt är gömd och inbäddad i institutionerna (Sadan 2004:37)

Den mest konventionella och mest välanvända makttesen är den första, vilken är mycket mer handfast i jämförelse med den andra och framförallt med den tredje. Likväl så anser Rowlands att även om dessa visst finns, så inkluderar de långt ifrån alla aspekter av makt. Hon anser att alla tre är en slags *makt över* (*power over*) vilket innebär att det alltid handlar om ett nollsummespel som involverar någon form av dominans och förtryck. Enligt feministisk teori upprätthåller en sådan syn på makt hierarkiska maktstrukturer vilka är till nackdel för kvinnor i och med att hierarkin blir inbäddad i en struktur som inte ifrågasätts (Rowlands 1997:10-14).

Fler typer av makt måste alltså inkluderas, och Rowlands redogör för ytterligare tre: *power to*, *power with* och *power from within* (Rowlands 1997:13). På svenska kommer jag att kalla dessa för *makt att*, *makt med* och *makt inifrån*. Den största skillnaden mellan *makt över* och dessa tre är att de senare kan förstås som processer. Med hjälp av Michel Foucault förklarar Rowlands makt som någonting relativt och inte längre som ett nollsummespel med ständiga intressekonflikter (ibid:12-13). Med process menas att makt kan genereras och indikerar på ett förlopp utan satta begränsningar. Medan *makt över* anspelar på kontroll över någon eller något så innehåller inte *makt att* en sådan dominansaspekt. Vidare kan *makt med* och *makt inifrån* förstås som mer abstrakta insikter om samhörighet och om individens inre känsla och upplevelse av makt (ibid:13).

3.3 Aspekter av empowerment

> 'I suspect it is "power to" that the term "empowerment" refers to, and it is achieved by increasing one's ability to resist and challenge "power over".' (Kelly 1992 i Rowlands 1997:12)

Citatet visar på en förklaring av empowerment som *makt att* utöka sin förmåga att motstå, och att utmana *makt över*. Empowerment nås enligt den här förklaringen när denna förmåga tilltar.

För att förklara empowerment genom *makt över* så innebär empowerment att de som ännu inte är inkluderade i en struktur kan/ska inkluderas, men ingen förändring i själva strukturen förespråkas. Att förstå empowerment utifrån *makt över* blir alltså en definition formulerad i termer av inkluderande, men inget angripande av de existerande maktstrukturerna görs (Luttrell m.fl. 2009:6; Rowlands 1997:13). Typerna *makt att* och *makt med* kan belysa empowerment som en process där individer blir varse om sina egna, och andras, intressen. Detta leder i sin tur till att individer bättre kan påverka och delta i beslutsfattande, vilket innebär att även strukturerna kan ändras (Rowlands 1997:14). *Makt inifrån* kan också tilläggas, vilken anspelar på individens medvetenhet om sin kapacitet att bidra och att förändra (ibid.). Beroende på vilken syn på makt som ligger bakom synen på empowerment så kommer olika mål att framträda. Empowerment kan alltså både handla om en medvetenhet om sin kapacitet att förändra, och om kapaciteten i sig.

Enligt Rowlands så kan uppfattningen att empowerment skapas inifrån tala emot en del av den biståndsverksamhet som bedrivs idag, i och med att många insatser innebär hjälp utifrån. Även projektens tidsbegränsningar utgör en struktur som kan hindra mottagarens empowerment, då det skapar illusionen av att vissa resultat kommer att ha uppnåtts vid en viss tid oavsett mottagarens engagemang (Rowlands 1997:137). Samtidigt finns det exempel på hur givarens medvetenhet om hur empowerment fungerar kan underlätta och förstärka. Till exempel har Rowlands studerat hur resor kan bidra till empowerment och även vikten av kommunikation individer emellan (ibid:16, 135).

Centralt i både Rowlands studie och den av Luttrell m.fl. är just att strukturerna bör förändras ifall jämställdhet skall uppnås, en så kallad ”Gender and Development (GAD)”-approach (Rowlands 1997:5-6). Viktigt är då att inte bara synliggöra dessa problem, utan att aktivt arbeta med hur dessa kan lösas och bidra till att empowerment etableras. Detta gäller kvinnor i lika hög grad som män (Mosedale 2014:1122). Enligt författarna skulle det här betyda att företeelser som inkluderas under empowerment måste innehålla någon ambition om strukturförändring (se 2.1 Metod).

Utöver betydelsen av att förstå vem den aktiva aktören är i sammanhanget och identifiera vilken makttyp som är relevant, så är det också viktigt att ta nivån i beaktande. Med det avser Rowlands ifall det är individers personliga empowerment som studeras, eller om det är kollektiv empowerment som står i

fokus. Personlig empowerment handlar om individen själv, medan kollektiv empowerment sker när individer arbetar som en grupp för att uppnå högre styrka än de gjort individuellt. I kollektiv empowerment har jag även valt att inkludera syften som inte anspelar direkt på individen, till exempel institutionella mål i form av ökat politiskt deltagande. Man bör dock ha i åtanke att kollektiv empowerment kräver en viss grad av empowerment på personlig nivå för att den ska kunna uppnås. Rowlands använder sig också av en nivå där emellan, med fokus på relationer och möjligheten att förhandla, vilken jag inte kommer att använda mig av här (Rowlands 1997:111-115). Istället inkluderar jag fyra varianter av empowerment från Luttrell m.fl. vilka presenteras nedan.

3.3.1 Fyra varianter av empowerment

Luttrell m.fl. utvecklar Rowlands studie och presenterar fyra dimensioner (fortsättningsvis kallade varianter) av empowerment: en politisk, en social, en ekonomisk och en kulturell. Denna indelning handlar alltså om vad empowerment syftar till i dessa olika kontexter (Luttrell m.fl. 2009:1). Jag kommer nedan att gå igenom dem var för sig.

1. Politisk empowerment**:**

> The capacity to analyse, organise and mobilise. This results in the collective action that is needed for collective change. It is often related to a rights-based approach to empowerment and the empowering of citizens to claim their rights and entitlements (Piron & Watkins i Luttrell m.fl. 2009:1)

Politisk empowerment är alltså kapaciteten att analysera, organisera och mobilisera, vilket i sin tur resulterar i den kollektiva handling som krävs för kollektiv förändring (Luttrell m.fl. 2009:1). Varianten syftar till kollektiv empowerment där det talas om medborgare snarare än om individer. Detta kan tolkas som att politisk empowerment sker inom en politisk struktur vilken utgörs av medborgare, lagar och rättigheter. Strukturen ifrågasätts inte direkt, vilket talar emot GAD-approachen (Rowlands 1997:5-6) och snarare för en syn på empowerment baserad i makttypen *makt över*. Även om detta sker inom en etablerad struktur så är *makt att* också relevant i och med att politisk empowerment definieras som kapaciteten att agera. Hur kapacitet uppnås anges inte och det är därför svårt att avgöra ifall det handlar om att ge makt eller att skapa makt. Politisk empowerment kan dock förklaras som ett verktyg i kollektivt agerande och i processen av att kräva sina rättigheter.

2. Social empowerment:

> Empowerment as a multidimensional social process that helps people gain control over their own lives. This is a process that fosters power (that is, the capacity to implement) in people, for use in their own lives, their

> communities and their society, by being able to act on issues that they define as important (Page & Czuba i Luttrell m.fl. 2009:1)

Medan politisk empowerment handlar om kapaciteten att ta kontroll över sina rättigheter så handlar den här varianten om kontroll över sitt eget liv. Social empowerment definieras som en process vilken hjälper människor att ta denna kontroll. Processen främjar makt inom individerna, vilken de kan använda för sig själva så väl som sitt samhälle genom att kunna agera i frågor de anser vara viktiga. Den här varianten av empowerment relaterar till *makt att* och *makt inifrån* då den refererar till individers egna känslor och prioriteringar. Den är förankrad i en personlig nivå där individens roll uppmärksammas. I jämförelse med politisk empowerment, som identifierar makt att agera, anspelar social empowerment på individens medvetenhet om sin makt att agera.

3. Ekonomisk empowerment:

> Economic empowerment seeks to ensure that people have the appropriate skills, capabilities and resources and access to secure and sustainable incomes and livelihoods. Related to this, some organisations focus heavily on the importance of access to assets and resources (Luttrell m.fl. 2009:1)

Den här varianten kan uppfattas som den mest konkreta av de fyra eftersom den behandlar materiella resurser, vilka enkelt kan mätas. Ekonomisk empowerment definieras som någonting utanför individen, något som ska säkra individens olika möjligheter och resurser. Varianten skulle alltså helt kunna baseras i en syn på empowerment som en gåva, alltså något som en givare kan ge mottagaren rakt av. Det förhållandet skulle i så fall indikera på makttypen *makt över*. Varianten kan förstås som ett resultat då ekonomisk empowerment är uppnått när resurser och möjligheter är säkrade för människor. Nivån kan tolkas som både personlig och kollektiv.

4. Kulturell empowerment:

> The redefining of rules and norms and the recreating of cultural and symbolic practises (Stromquist, 1993). This may involve focusing on minority rights by using culture as an entry point (Luttrell m.fl. 2009:1).

Den här varianten visar på en syn på empowerment som en process, då den hänvisar till omdefiniering och återskapande. Beskrivningen kan uppfattas som den mest abstrakta, där syftet är att omformulera ett förlopp utan ett definierat slut. Kulturell empowerment kan påstås ställa sig helt utanför individen då det fokuserar på regler och normer. Dess fokus är att ändra strukturen vilket i sin tur ändrar förutsättningarna för individer. Strukturen utgörs dock av normer och regler där åtminstone normer kan vara djupt rotade inom individer. Det kan alltså handla om en struktur baserad inom individer, till skillnad från till exempel de lagar som nämns i politisk empowerment. Vilken typ av makt det gäller är svårt

att identifiera, men i och med att det handlar om omskapande gäller det troligtvis en makttyp som anser att makt också kan skapas.

3.4 Resultat

Med hjälp av Rowlands och Luttrell m.fl. så har jag ämnat identifiera vilka dimensioner som finns inom empowerment-begreppet. Jag har kommit fram till fyra dimensioner som behandlar fyra huvudområden i begreppet. Jag har valt att formulera dessa som frågor vilka jag kan ställa till aktörerna i fallstudien:

1. Vilken/vilka typer av **makt** ligger bakom synen på empowerment?
2. Vilken **nivå** refereras empowerment till, personlig eller kollektiv?
3. Vilken/vilka av de fyra **varianterna** av empowerment framträder?
4. Ses empowerment som **ett resultat**, **en process** eller **ett verktyg**?

Utifrån de fyra makttyperna kan empowerment förstås som att *ge makt* eller att *skapa makt*, vilket visar på olika förståelser av aktörernas roller i förhållande till varandra. Utöver det så bör man ta hänsyn till på vilken nivå empowerment studeras, personlig eller kollektiv, trots att empowerment alltid har någon slags utgångspunkt i individen. Inom biståndsverksamhet redogör Luttrell m.fl. för fyra varianter av empowerment, där empowerment kommer till uttryck på olika vis beroende på kontexten. Genomgående för alla dessa är att i mer eller mindre utsträckning så porträtteras empowerment som ett resultat, en process eller ett verktyg. Tillsammans kan dessa dimensioner utgöra olika syn på empowerment där olika faktorer spelar mer eller mindre roll. De kommer tillsammans att svara på vilken roll aktörerna spelar.

Med hjälp av dimensionerna ämnar jag nu studera aktörerna i det internationella utbildningsprogrammet med syfte att se hur de kan tänkas förhålla sig till varje dimension. De synsätt på empowerment som framträder för varje aktör kan förstås som idealtyper, alltså tankekonstruktioner med syfte att fånga in synsättets egenskaper (Beckman 2005:28).

4 Fallstudie

Bistånd är ofta baserat på ett hierarkiskt förhållande mellan en givare och en mottagare. Ena parten, eller båda, anser att givaren har något att erbjuda mottagaren som mottagaren inte redan har. Rowlands tar upp denna problematik i sina egna fallstudier, då hon anser att empowerment-konceptet bör lägga stor vikt vid att individen själv ska definiera sin situation och identifiera sina behov (Rowlands 1997:17). Det kan alltså uppfattas som motsägelsefullt att någon kommer utifrån för att hjälpa till med något som bara kan uppnås inifrån. Vidare angriper hon vikten av att organisationen i fråga inom sig har implementerat de mål som de förespråkar för mottagarna. Till exempel att organisationen verkligen arbetar för jämställdhet och inte bara använder frågan för syns skull (ibid:139).

Jag kommer att börja med att titta på ICLD och därefter kortfattat studera Sida och SKL. Efter det övergår jag till att studera utbildningsprogrammets deltagare innan jag presenterar mitt resultat. Dimensionerna från begreppsanalysen kommer att utgöra mitt instrument för att reda ut varje aktörs syn på empowerment. Fallstudien kommer att bidra till konstruktionen av tre idealtyper av empowerment.

Vad beträffar fallstudiens material besvarade endast Ekström min enkätundersökning för ICLD (se Bilaga 2) och två deltagare besvarade enkäten för deltagare (se Bilaga 1). Dessa utgör därför bara en liten del av materialet.

4.1 Givare

4.1.1 ICLD

I analysen av ICLD har jag valt att se på organisationens syn på empowerment genom dess mål och ambitioner med det internationella utbildningsprogrammet ”Local Political Leaders – Capacitating Women in Politics”.

Programtiteln är talande för vad programmet vill uppnå. På hemsidan står det att man vill ”*stärka* sammanlagt 75 kvinnor under 3 år genom att i första hand möjliggöra för dem att dela och sprida sina erfarenheter” [egen kursivering] (ICLD 2011a). ICLD talar även om att ge möjligheten för kvinnor att *kapacitetsstärkas* i sin ledarroll (ibid.). Detta skulle tala för en syn på empowerment som ett resultat, då *att stärka* och *att kapacitetsstärkas* presenteras

som målen i sig. I organsiationens engelska beskrivning av programmet står det: ”[it] aims to *empower* women in top positions at the local level (…) in order to promote greater gender equality in the political assemblies” [egen kursivering] (ICLD 2011b). Det senare citatet talar för en syn på empowerment som ett verktyg för att uppnå bättre jämställdhet inom politiken. Citatet indikerar också på en kollektiv empowermentnivå snarare än en individuell. Även Ekström framhäver detta som programmets främsta mål: “Att inse att det inte är den enskilda individen/kommunen som har ett problem med kvinnors representation, utan att det finns ett strukturellt motstånd för kvinnors medverkan i beslutsfattande organ” (Ekström 2015b). Programmet vilar på antagandet att ”*strengthening* the capacity of the selected candidates and *strengthening* the networks among them are important steps in achieving a higher degree of *involvement* of women in politics” [egen kursivering] (ICLD 2013). ICLD har alltså mål på den kollektiva nivån där detta kan uppnås genom att först stärka programmets deltagare på individnivå. Deltagarna ska stärkas genom att identifiera strategiska problem, snarare än förändringsprojekt, för att främst synliggöra den etablerade obalansen (Ekström 2015a). Att öka kvinnors politiska deltagande föregås alltså av en strategi som syftar till att synliggöra problematiken. Målen kan sägas ha formulerats i två steg.

I informationsbladet motiverar ICLD programmet med att forskning visar att agerande som bejakar kvinnor och kvotering har visat sig vara avgörande för ökat politisk deltagande hos kvinnor (ICLD 2013). Detta antagande skulle tala för ett instämmande med Dahlerup, att kvotering är empowerment sett som ett verktyg. Ekström håller med om att empowerment kan användas som ett verktyg, men inte i samma utsträckning om att kvotering är en typ av empowerment (Ekström 2015b).

I studien av ICLD:s syn på empowerment framstår det som att termerna *capacitating*, *involvement* och *empowering* har ungefär samma innebörd. Målet med programmet är att stärka deltagarna i syfte att förespråka jämställdhet, alltså empowerment som ett verktyg. Likväl så kan empowerment också förstås som ett resultat, till exempel då erfarenhetsutbyte pekas ut som ett medel för att stärka deltagarna. Programmet och deltagarnas utveckling kan även ses som en process i sig. Begreppsanalysens fjärde dimension får därför inget klart svar. Däremot anses inte empowerment vara en gåva. ICLD vill stärka deltagarna genom processer och med medel deltagarna själva är aktiva i, till exempel de individuella valen av strategiska problem. Det är alltså verktyg för empowerment som ges, inte empowerment i sig. Synen på makt tolkar jag därför som *makt att* och *makt inifrån* vilket innebär att empowerment är något som skapas inifrån. ICLD anser att de kan bidra till deltagarnas empowerment och uppfattar det alltså inte som ett hinder att en aktör kommer utifrån för att bistå. ICLD visar på en förståelse för empowerment som liknar den Rowlands förespråkar, då programstrukturen innehåller exempelvis resor samt att Sida:s utbildningsstruktur anpassats för att bättre lämpas till deltagarna (Rowlands 1997:135). ICLD har efter första omgången satt mer press på deltagarna att skriva dagböcker, något som visar på även givarens utveckling som en följd av programmet (Ekström 2015b).

4.1.2 Sida och SKL

Sida har delat in sin verksamhet i olika verksamhetsområden varav ett är jämställdhet. I det området framstår makt som det mest centrala begreppet. Termen empowerment används en gång på den engelska hemsidan och då som ett resultat av utbildning för kvinnor och flickor. ”Ökad makt” framhävs som något eftersträvansvärt vilket innebär en syn på empowerment som ett resultat. De definierar makt, och bristen på det, som ett problem i fattigdomsbekämpningen. Makt måste alltså uppnås, och det på olika sätt (Sida 2014a, Sida 2014d). *Makt över* ter sig relevant för Sida då de talar om både rätten till makt över sin egen kropp, men även vikten av ekonomisk och politisk makt över resurser (Sida 2014a). I Sida:s jämställdhetsarbete för att öka kvinnors makt läggs det, som nämnts, fokus på ekonomisk empowerment. Men också på lagar och rättigheter, alltså politisk empowerment, samt på behovet av att förändra normer, det vill säga kulturell empowerment. I alla dessa tre saknas ett tydligt individfokus och en syn på empowerment inifrån. Normer bör förändras men detta för att förhindra diskriminering, inte för att stärka individen (ibid.). Social empowerment innebär att ta kontroll över sitt eget liv, men här presenteras denna kontroll snarare som något som ska *ges* kvinnor. Sida framstår överlag som relativt resultatfokuserade då de också ger resultatexempel på hur bland annat fler kvinnliga ledare ger mer jämställd politik (Sida 2014e).

Som nämnts så har SKL ett eget nätverk för kvinnor som är toppolitiker. Syftet med nätverket är att skapa en plattform för deltagarna där dessa kan ge varandra stöd, dela med sig av erfarenheter och utbyta kunskap, oavsett partitillhörighet. I en intervju inspelad i Almedalen 2014 berättar två kvinnor att det viktigaste med nätverket var att det *stärkte* dem, både som personer och som politiker (SKL 2015b). Det handlar alltså om social empowerment vilken utvecklas till att handla om både *makt inifrån* och *makt med* på en personlig nivå. Synen på empowerment visar på ett resultattänkande där empowerment utgör ett av målen med nätverket. SKL bidrog med verktygen för att stärka sina deltagare, ett tillvägagångssätt deltagarna kan antas vidareförmedla som mentorer till ICLD:s deltagare.

4.2 Mottagare

Under analysen av mottagarens syn på empowerment har jag haft eventuella språkhinder i åtanke, då ordval i dagböckerna kan bero på bristande språkkunskaper snarare än att de uttrycker individens specifika uppfattning. Vidare så har dagböckerna skrivits med syftet att de ska läsas av ICLD och de kan därför verka tillrättalagda. Denna problematik är av betydelse men inte avgörande. Deltagarna har inte skrivit med syftet att utveckla, eller delge, sin syn på empowerment, och därför är inte dagböckerna tillrättalagda i det avseendet.

Anne Marie Goetz & Shireen Hassim skrev redan år 2003 att både Sydafrikas och Ugandas lokala regeringar utgjordes av en tredjedel kvinnor, en större andel än vad många industrialiserade länder hade (Goetz & Hassim 2003:1). Av Tabell 1 framgår att många av länderna som utbildningsprogrammets deltagare kommer ifrån arbetar med olika typer av kvotering. Zambia finns inte med i Tabell 1 och har heller inga kvoteringssystem (Eisa 2008).

Tabell 1: Kvoteringssystem i deltagarnas länder (utom Zambia)

Country	Parliament type	Voluntary political party quotas	Quota type		
			Single/Lower House	Upper House	Sub-National Level
Bosnia and Herzegovina	Bicameral	No	Legislated Candidate Quotas		Legislated Candidate Quotas
Kenya	Bicameral	Yes	Reserved seats	Reserved seats	Reserved seats
Moldova, Republic of	Unicameral	No	No legislated		No legislated
Serbia	Unicameral	No	Legislated Candidate Quotas		Legislated Candidate Quotas
South Africa	Bicameral	Yes	No legislated	No legislated	Legislated Candidate Quotas
Uganda	Unicameral	No	Reserved seats		Reserved seats

Källa: Quota Project 2015

Jag kommer inte att fördjupa mig i de olika kvoteringssystemen men det kan vara värt att ha i åtanke i samband med förståelsen för deltagarnas ursprungliga känsla för empowerment. Deltagarna nämner själva kvotering ett flertal gånger i dagböckerna där de refererar till grannländer de anser har eftersträvansvärda kvoteringssystem (Dagbok 2, 2013/2014).

Deltagarnas val av strategiska problem kan i mer generella termer delas in i två, alternativt tre, inriktningar. Den tredje utgörs av dem som i sina dagböcker inte definierar sitt problem eller inte aktivt verkar arbeta mot något eget mål inom programmet. Det är därmed de två första som blir av intresse. Den första linjen utgörs av de som valt att arbeta med problem på en personlig nivå, till exempel upplevd isolering inom sitt parti, eller en oförmåga att samarbete med partikamrater. Av de tretton dagböcker jag tagit del av drar jag slutsatsen att fem deltagare placerar sig här (Dagbok 1; 6; 8; 10; 13, 2013/2014). Den andra linjen utgörs av de som angripit problem inom sin region, alltså på en högre nivå i jämförelse med den första linjen. Det är dock bara en som uttalat har ett sådant mål: ”Ensuring Gender issues and Gender mainstreaming is prioritised in particular women and youth” (Dagbok 4, 2013/2014). Två av de som saknar ett tydligt strategiskt problem nämner ändå ett behov av åtgärder på en högre nivå, vilket skulle kunna placera dem här (Dagbok 7; 9, 2013/2014). Skillnaden mellan inriktningarna kan förklaras som ett fokus på antingen mål för individen eller mål

för politikern, vilket kan relateras till begreppsanalysens andra dimension om empowermentnivå.

Tio av tretton deltagardagböcker specificerar ifall det är män eller kvinnor de talar om. Fem uttrycker att män har mer makt än dem och/eller har makt över dem. En deltagare beskriver hur kvinnor fått utstå oanständiga kommentarer och förslag från män på arbetsplatsen (Dagbok 6, 2013/2014), en annan berättar om de fördomar eller påhopp kvinnor möter: ”Men can mean to use abusive/ harsh words to keep women off the political field, awareness and empowerment. e.g. “Women in politics are prostitutes´” (Dagbok 9, 2013/2014). Ytterligare en deltagare uttrycker att ”I want to be equal with men in my everyday political life” (Dagbok 10, 2013/2014). En lösning anses vara att fördela makten mer jämställt, vilket visar på en syn på makt som ett nollsummespel, *makt över*. En annan deltagare anser att kvotering skulle kunna bidra till att män bättre accepterar kvinnors närvaro (Dagbok 9, 2013/2014). Kvotering skulle i så fall ses som empowerment som ett verktyg för att förbättra kvinnors ställning. Det visar på en blandning av politisk och kulturell empowerment där kvoteringen kan bidra till att ändra en rådande norm. Kvinnor kan även fungera som förebilder för varandra, och när de blir fler kan också självsäkerheten öka och män bli mer varse om kvinnors närvaro och betydelse (Dagbok 2; 7, 2013/2014), det vill säga social empowerment. Åtminstone två deltagare tar upp problematiken med ekonomiska resurser och kvinnors brist på sådana i jämförelse med män. Det handlar alltså även om materiella tillgångar och ekonomisk empowerment (Dagbok 1; 9, 2013/2014). En av dessa deltagare kopplar dock detta till kulturella hinder snarare än ekonomiska, när makar inte tillåter sina fruar att ha egna tillgångar (Dagbok 9, 2013/2014).

En deltagare hänvisar till härskartekniker ICLD lärt dem att förstå och hantera för att underlätta för, och stärka, dem som politiker (Dagbok 6, 2013/2014). Detta är ett exempel på en syn på empowerment som något som skapas inifrån, men att hjälp utifrån kan bidra till det. Det kan också förstås som att ICLD bidragit med de verktyg som behövts för att stärka deltagarna inifrån, exempelvis att hantera manliga politikers påhopp.

Alla deltagarna kan sägas befinna sig innanför den politiska strukturen och har därför en utökad möjlighet att påverka än någon som befinner sig utanför. En grundläggande nivå av åtminstone politisk empowerment finns alltså redan från början. Detta kan fortfarande innebära stora kulturella och sociala skillnader i en jämförelse med någon i Sverige med samma position. Ett exempel är en deltagares förvåning över att en kvinna var pilot under flygresan till Gotland. Hon uttrycker även förväntan och oro då hon tagit beslutet att ha byxor på sig i ett maratonlopp, något som går helt emot den kulturella uppfattningen att kvinnor endast visar sig på allmän plats iklädd kjol eller klänning (Dagbok 7, 2013/2014). Detta kan visa på att programmet gjort deltagarna medvetna om kulturell empowerment och att resorna bidragit till empowerment (jmf. Rowlands 1997:135). Det skulle i så ifall också indikera på en uppnådd empowerment i och

med att medvetenhet om sin kapacitet också är empowerment, till exempel social empowerment.

Deltagarna visar på en stor spridning i argument och resonemang kring sina situationer och om empowerment. Centralt för flera av dem verkar dock vara att programmet bidragit till en ökad självkänsla och självsäkerhet på en personlig nivå. Initialt hade flera känt sig utsatta i sina positioner och uttryckte ett tvivel på sig själva, något de i sina dagböcker anser att de kommit över eller förbättrat tack vare programmet (Dagbok 6; 9, 2013/2014; Intervju 1 2015; Intervju 2 2015). De kan därmed sägas ha uppnått en förbättrad social empowerment inifrån och med utgångspunkt i *makt att* och *makt inifrån* skapat empowerment. Makttypen *makt med*, och även kollektiv empowerment i Rowlands direkta bemärkelse, blir relevant då deltagarna upplever en gemensam empowerment. Att få prata om sina problem och relatera dessa till andra verkar vara en viktig kärna i empowerment, något även Rowlands kommer fram till i sin studie (Rowlands 1997:119).

Ett problem föreligger dock i att förstå varför flera deltagare inte aktivt verkar ha arbetat med ett strategiskt problem och vad anledningen till det kan vara. En förklaring skulle kunna vara lågt engagemang i själva programmet och alltså inte ha med synen på empowerment att göra. Det skulle också kunna bero på att man inte uttryckt och formulerat det i dagböckerna, men att man ändå arbetat med ett strategiskt problem. Dagböckerna är dock till för att dokumentera deltagarnas utveckling och det vore därför mer troligt att de inte helt förstått vikten av, eller ansett det som viktigt, att aktivt arbeta med sitt problem - och därmed sig själv eller sin situation - för att kunna uppnå resultat. Det skulle i så fall visa på en syn på empowerment som en gåva och att de förväntat sig uppnå resultat enbart utifrån vad ICLD gett dem, utan eget engagemang.

4.3 Synsätt på empowerment

ICLD visar på en syn på empowerment som något som skapas inifrån, men att man som givare kan bidra med nödvändig hjälp för att detta ska uppnås. Makt kan enligt ICLD skapas och handlar om mer än makttypen *makt över*. Samtidigt är stärkandet av varje individ en del av det större arbetet för att få fler kvinnor att delta i politiken, nu hindrat av de gällande strukturerna. Det resonemanget indikerar på empowerment på kollektiv nivå genom individen. Det handlar om kunskaps- och erfarenhetsutbyten samt ett skapande av nätverk över parti-, region- och statsgränser (Ekström 2015b). Genom att stärka de kvinnor som redan befinner sig inom ramen kan dessa förändra strukturen, för att på längre sikt inte bara förbättra den egna situationen utan också öka det politiska deltagandet hos kvinnor. I denna process blir politisk, social och kulturell empowerment aktuellt, när avsikten är att bidra till kapacitetsstärkning, ökad medvetenhet om sin kapacitet samt ändra strukturers normer och regler.

Tillvägagångssätten för att nå ett högre politiskt deltagande bland kvinnor går inte att konkretisera mycket mer för ICLD, i och med att programmet är baserat

på den enskilde deltagarens formulering av ett strategiskt problem. Programmets förlopp hänger därmed på deltagarnas egna engagemang. Enligt Sida är det så svenskt bistånd ska fungera, även om organisationen själv visar på en syn på empowerment som en gåva, där mottagaren av jämställdhetsarbetet inte porträtteras som en aktiv aktör. Mottagaren mottar, *får*, medel för ökad makt. Sida, till skillnad från ICLD, visar tecken på en annan syn på den första dimensionen om makt samt ett mer resultatinriktat fokus i den fjärde dimensionen. Då Sida talar om kvinnor som en grupp (Sida 2014a), snarare än som individer, så kan fokus sägas ligga på en kollektiv empowermentnivå.

SKL spelar en mindre roll i programmets utformning och fungerar mer som komplement. Eftersom SKL:s deltagare upplevt att de stärkts både personligt och som politiker, så kan det antas att också dessa aspekter är vad de i egenskap av mentorer vidareförmedlar till utbildningsprogrammets deltagare. I och med att SKL format sitt nätverk på liknande sätt som utbildningsprogrammet, baserat i deltagarens engagemang där SKL bidrar med plattformen och verktygen för utvecklingen, så kan SKL:s syn på empowerment sägas likställas med ICLD:s.

För givare skulle jag mena att det mesta tyder på en syn på empowerment där båda aktörernas engagemang är viktigt. Givaren fungerar som ett stöd för mottagaren och bidrar med verktyg för att empowerment ska kunna skapas inom mottagaren, alltså *empowerment inifrån men med hjälp utifrån*. Dock skulle Sida:s syn på makt bidra till att givarens syn lägger mindre vikt vid mottagarens aktiva agerande och empowerment snarare ses som en gåva från givaren, alltså *empowerment som en gåva*.

Medan ICLD på en kollektiv nivå haft ambitionen att förändra befintliga maktstrukturer, vilka idag är till kvinnors nackdel, så har deltagarna befunnit sig på den personliga nivån. Programmet har riktat sig till dem på individnivå men i egenskap av politiker, något som deltagarna i sin tur tolkat olika i sina val av strategiska problem. Deltagarna kan sägas ha en syn som sammanfaller med Sida:s, i och med att de vill öka sin makt, men med ett fokus begränsat till den etablerade strukturen. Den syn på makt som då framträder är att det är männens makt som kvinnorna är ute efter, inte att *skapa makt* för att stärka sin position. Det skulle kunna tolkas som *empowerment som en gåva*, och framförallt ifall deltagarna som inte aktivt arbetat med ett problem förväntar sig en förändring given till dem. Dock visar flera deltagare på vikten av de verktyg de fått eller vill ha, vilka i sin tur kan leda till att stärka dem i sig själva och i sina ledarroller, exempelvis kvotering och kunskap om härskartekniker. Även deltagarna visar alltså på synsättet *empowerment inifrån men med hjälp utifrån*, dock med vissa nivåskillnader och skillnader i tidsperspektiv i jämförelse med ICLD. Deltagarna uppvisar även ett mindre fokus på institutionsförändring än ICLD, vilket skulle kunna tala för att ICLD missat att förmedla individens betydelse i strukturförändringen. För att hänvisa till Lukes så skulle det också kunna vara ett exempel på maktens tredje ansikte där *makten över* är så pass rotad att den är svår att uppmärksamma (Sadan 2004:37).

Ingen deltagare uttrycker uttalat något missnöje med ICLD:s vilja att bidra, utan inställningen är positivt vilket vidare talar för en syn på *empowerment inifrån*

men med hjälp utifrån. Hade deltagare uttryckt ett missnöje över ICLD:s inblandning hade det snarare kunnat tyda på en syn på empowerment som skulle innebära att aktörer utifrån kan hindra utvecklingen (Rowlands 1997:137) och att empowerment endast kan nås inifrån, *empowerment inifrån*.

4.3.1 Tre idealtyper

Baserat på analysen av fallstudien så har tre idealtyper tagit form: *empowerment som en gåva*, *empowerment inifrån* och *empowement inifrån men med hjälp utifrån*. Var och en presenteras nedan.

1. Ifall man ser *empowerment som en gåva* kan biståndsarbete te sig relativt enkelt, empowerment anses vara något som ges bort och inte något som skapas inifrån individer. Den här synen på empowerment innehåller *makt över* i och med att en aktör har möjligheten att ge den andra något denne saknar, och även möjligheten att hindra denne till att få samma sak. Ingen vikt läggs vid att empowerment är något som uppstår, eller skapas inifrån individen, vilket får konsekvensen att det blir svårt att förstå empowerment som en process. Synsättet visar snarare på ett resultatfokus, vilket kan kopplas till ekonomisk empowerment och materiellt bistånd. Empowermentnivån specificeras inte och verkar inte heller ha någon större betydelse. Denna idealtyp hade kunnat kopplas till tidigare biståndsstrukturer från före 1990-talets förändringar (se 1.1 Bakgrund).

2. Ifall empowerment istället förstås som skapat inifrån, *empowerment inifrån*, kan biståndsverksamhet hindra empowerment, i och med att en givare lägger sig i utvecklingen (jmf. Rowlands 1997:137). Makt skapas och är alltså inte en fråga om nollsummespel, mer makt åt en behöver inte innebära mindre makt åt en annan. Den aktiva aktören här är den som saknar empowerment, alltså mottagaren (om denne kan kallas så utan en givare). Makttypen är *makt inifrån* och hur individen upplever skapandet av makt är en del av empowerment. Empowerment förstås som en process eftersom att det handlar om ett skeende inom individen. Idealtypen gäller framförallt den personliga nivån, men ytterligare ett steg skulle kunna utgöras av *makt med* då en känsla av gemensam empowerment bidrar till kollektiv empowerment. Det gäller dock en kollektiv empowerment endast utgjord av mottagarna. Idealtypen relaterar främst till social empowerment där denna kan bidra till ökad empowerment även i de andra varianterna.

3. *Empowerment inifrån men med hjälp utifrån* kan förstås som idealtypen mitt emellan de ovanstående. Empowerment nås, eller skapas, inifrån individen och visar därmed på dennes aktiva roll. Samtidigt kan en aktör utifrån bidra med de nödvändiga resurser som behövs för att empowerment inifrån ska kunna ske. Detta visar på *makt över* i och med att den ena har något som den andra behöver. Samtidigt innehåller det ett led mer än vad *empowerment som en gåva* gör, i och med att synsättet inte utesluter att mottagaren själv kan skapa denna empowerment utan givaren. Det är inte empowerment som ges, utan det är

verktyg för att empowerment inifrån ska kunna uppnås, alltså *makt att* och *makt inifrån*. Kollektiv empowerment kan vara syftet, men arbetet bör främst fokusera på individen, det vill säga på personlig nivå. I idealtypen anser jag att flera av empowermentvarianterna kan inkluderas då det här synsättet visar på en större bredd än de andra. Framförallt framträder en bild av empowerment som en process, men också som ett verktyg eller ett resultat beroende på biståndets syfte.

5 Hur förenliga är givares och mottagares syn på empowerment?

Utifrån begreppsanalysens dimensioner och fallstudiens material och idealtyper börjar en bild av empowerment och dess begreppsinnebörd att klarna. Att det förekommer olika synsätt på empowerment i svensk biståndsverksamhet står också klart. Däremot råder ingen större diskrepans mellan de olika synsätten i min fallstudie vilket visar att givares och mottagares syn på empowerment kan vara förenliga. Dock finns skillnader vilka kan leda till konsekvenser.

Trots att givare och mottagare kategoriseras lika - *empowerment inifrån men med hjälp utifrån* - så skiljer de sig åt i nivån av empowerment och i målens tidsperspektiv. Att ICLD arbetar med mål på en högre nivå är något man kan vänta sig, men deltagarna visar att deras fokus på den personliga nivån ofta gör att de missar vikten av att förändra strukturen på en högre nivå. Att de lämnat in så varierande dagböcker - om än alls - där vissa saknar ett strategiskt problem, kan visa på bristande engagemang och även en oförståelse för den egna relevansen i ICLD:s kollektiva empowermentmål. Förståelsen för individens betydelse finns, men måste kunna förmedlas från givare till mottagare, och kunskapen om det kollektiva agerandets relevans skulle kunna utnyttjas kraftfullare i samband med de individuella strategiska problemen. Detta kan jämföras med Mosedale som betonar vikten av att inte stanna vid ett synliggörande, det är aktivt arbete som krävs för att förändring ska kunna ske (Mosedale 2014:1122).

Tidsaspekten gör att ICLD kan ha andra visioner för sina mål och resultat än deltagarna. Synen på empowerment kan alltså vara förenlig, men inte tidsplanen. ICLD har kunnat utveckla programmet till de två efterföljande omgångarna och arbetar än idag med de strukturella förändringsmålen, medan deltagarna i den första omgången på sätt och vis står utanför ICLD:s räckvidd. Det visar på vikten av att arbetet distribueras så att deltagarna själva kan fortsätta processen efter att själva programtiden är över, och även på betydelsen av att organisationen tar ansvar för att redan i en första omgång ha tänkt igenom alla moment (jmf. Rowlands 1997:140-141).

ICLD:s program riktar sig till kvinnor som är politiker, men för att uppnå sitt kollektiva mål angående högre politisk deltagande hos kvinnor krävs en normförändring som också inkluderar män. Män måste betraktas som en faktor av betydelse för kvinnlig empowerment och därför integreras i arbetet. Det skulle alltså te sig relevant för ICLD att på något sätt inkludera män, eller förespråka kvinnornas ökade kommunikation med män, för att på så sätt nå ut till alla involverade i en strukturförändring (jmf. Mosedale 2014:1122). Det är framförallt

av vikt eftersom både givare och mottagare synliggör den obalans som finns mellan kvinnors och mäns makt. Obalansen existerar inte enbart i den politiska sfären utan även inom hemmet, så som en deltagare visar fram sambandet mellan ekonomisk och kulturell empowerment i sin dagboksanteckning (Dagbok 9, 2013/2014). Ökat politisk deltagande kanske därför måste föregås av ökat inflytande i vardagssituationen och i förändringar i hela samhällsstrukturens etablerade normer. Att deltagarna befinner sig inom den politiska strukturen innebär att de möjligtvis har en fördel men att denna fördel är beroende av det rådande ekonomiska och kulturella förhållandena. Empowerments kontextbundenhet är och förblir en nyckelfråga, där exempelvis Sida aktivt kan arbeta för att olika aspekter av empowermentarbete kompletterar varandra i gemensamma mål om empowerment.

Vidare kan man betrakta den hierarki som finns mellan givare, i det här fallet Sida och ICLD, där det är av intresse att fundera på om beroendeförhållandet kan påverka programstrukturen i motsättning till ICLD:s bedömning av bästa tillvägagångssätt. Ifall Sida implementerar ett större resultatfokus kan programmet komma att förändras. Antingen mot att deltagarna tydligare ska uppvisa resultat, eller mot att programmet tydligare formas för att angripa problemen med lågt politisk deltagande hos kvinnor.

Kärnan i det här arbetet handlar dock om kvinnlig empowerment. Sverige rankas som ett av världens mest jämställda länder (UNDP 2014) och svensk biståndsverksamhet kan därför antas ha en god förståelse för jämställdhetsarbete och implementering av sådant, och även för förutsättningarna för kvinnlig empowerment.

Det är svårt att avgöra vem av aktörerna - givaren eller mottagaren - som har tolkningsföreträde av empowerment, samtidigt som man i svenskt bistånd anser sig utgå från mottagaren. Det skulle tala för att även svensk biståndsverksamhet i sig kategoriseras som *empowerment inifrån men med hjälp utifrån*. Individen är av betydelse, och för att biståndet ska kunna etableras på sikt så krävs empowerment inifrån. Att skapa ett beroende av givaren, som *empowerment som en gåva* innebär, skulle motarbeta Sida:s och ICLD:s intentioner att skapa förutsättningar för fattiga att själva ta sig ur fattigdom (se 1.1 Bakgrund). Biståndsverksamhet i sig skulle heller inte vara önskvärt om synsättet vore *empowerment inifrån*, när inblandning utifrån är oönskat.

I enlighet med Rowlands (1997:17) så bör alltså mottagaren, framför givaren, få definiera sin situation och sina behov, och därmed vinna gehör för sin syn på empowerment i biståndsarbetet.

Emellertid innebär de skillnader i tid och nivå som givare och mottagare visar på, att idealtyperna i sig inte är fulländade och i vissa avseenden kan ifrågasättas. *Empowerment inifrån men med hjälp utifrån* skulle ha kunnat konkretiseras och eventuellt även delas upp i fler kategorier för att de skillnader som finns inte ska osynliggöras eller missuppfattas. Dock har idealtyperna tillsammans med dimensionerna bidragit till att redogöra för synsätten på empowerment.

5.1 Slutsats

I min fallstudie är givares och mottagares syn på empowerment förenliga, vilket skulle betyda att min hypotes är felaktig. Däremot skiljer sig synsätten åt i aspekterna tid och nivå vilket leder till konsekvenser för biståndet.

Fallstudien visade att givaren hade en god förståelse för vikten av mottagarens eget engagemang och att makt därmed är något som kan skapas och att empowerment skapas inifrån. Betydelsen av deltagarnas ökade förståelse för sin relevans för helheten hade dock kunnat betonas mer. Idealtyperna *empowerment inifrån* och *empowerment som en gåva* är mindre meningsfulla i ett biståndssammanhang, medan *empowerment inifrån men med hjälp utifrån* skulle kunna vidareutvecklas och ha betydelse vid inventering av utvecklingsbehov och skapande av utvecklingsprojekt.

5.2 Vidare forskning

För vidare forskning anser jag att min begreppsanalys skulle kunna utvecklas med hjälp av fler fallstudier där dessa skulle kunna jämföras för att undersöka om en mer generalisbar syn på empowerment skulle framträda. Den tredje idealtypen, *empowerment inifrån men med hjälp utifrån*, skulle därmed kunna utvecklas och delas upp med mer fokus på tidsperspektivet och nivåskillnaderna i biståndsmålen. Man skulle även kunna undersöka hur väl dimensionerna lämpar sig för empowerment-forskning inom de andra fälten, till exempel utbildning.

6 Referenser

Badersten, Björn, 2006. *Normativ metod: Att studera det önskvärda*. Lund: Studentlitteratur

Beckman, Ludvig. 2005. *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus Förlag

Bergström, Göran & Kristina Boréus, 2012. ”Idé- och ideologianalys” i Bergström, Göran & Kristina Boréus (red.), *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3.uppl. Lund: Studentlitteratur

Dagböcker från deltagarna i ICLD:s internationella utbildningsprogram “Local Political Leaders – Capacitating Women in Politics” (13st), 2013/2014. (För mer information kontakta uppsatsförfattare Ellen Isaksson)

Dahlerup, Drude, 2006. ”Introduction” i Dahlerup, Drude (red.), *Women, Quotas and Politics*. London; New York: Routledge

Eisa = Electoral Institute for Sustainable Democracy in Africa, 2008. Zambia: Women's representation quotas [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.content.eisa.org.za/old-page/zambia-womens-representation-quotas. Hämtdatum 2015-05-16

Ekström, Kristin, 2015a. ITP-handläggare hos ICLD. Skypesamtal 25 mars 2015

Ekström, Kristin, 2015b. ITP-handläggare hos ICLD. Mailfrågor (se Bilaga 2). (För mer information kontakta uppsatsförfattare Ellen Isaksson)

Emkes, Will 2012. “Black Economic Empowerment and South Africa”, *Contemporary Review*, vol. 294, nr 1705, s. 200-208. [Elektronisk] Tillgänglig: http://go.galegroup.com. Hämtdatum 2015-05-18

Esaiasson, Peter & Mikael Giljan, Henrik Oscarsson, Lena Wängnerud, 2012. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4.uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Goetz, Anne Marie & Shireen Hassim, 2003. ”Introduction: Women in Power in Uganda and South Africa” i Goetz, Anne Marie & Shireen Hassim (red.), *No Shortcuts to Power: African Women in Politics and Policy Making*. London; New York: Zed Books

Gustavsson, Jakob & Maria Hedlund, 2010. *Konsten att skriva och tala*. 2.uppl. [Elektronisk] Tillgänglig: www.bookboon.com. Hämtadatum 2014-12-15

ICLD = Internationellt Centrum för Lokal Demokrati, u.å.a. Internationellt Centrum för Lokal Demokrati. Informationsbroschyr om organisationen

ICLD, u.å.b. LFA, Powerpoint använd vid utbildning åt programdeltagarna

ICLD 2011a. Local Political Leaders – Capacitating Women in Politics [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.icld.se/Local_Political_Leaders_Capacitating_Women.pab. Hämtdatum 2015-05-16

ICLD 2011b. Strengthening Women in politics is an international affair. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.icld.se/eng/news.pab?next=6&id=saTv9P5NMwaKQ. Hämtdatum 2015-05-16

ICLD, 2013. Local Political Leaders – Capacitating Women in Politics [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.icld.se/pdf/Local_Political_Leaders_2014-2015.pdf Hämtdatum 2015-05-16

Intervju 1 = Deltagare i ICLD:s internationella utbildningsprogram ”Local Political Leaders – Capacitating Women in Politics” 2013/2014. Svar på enkätfrågor (se Bilaga 1), 24 april 2015. (För mer information kontakta uppsatsförfattare Ellen Isaksson)

Intervju 2 = Deltagare i ICLD:s internationella utbildningsprogram ”Local Political Leaders – Capacitating Women in Politics” 2013/2014. Svar på enkätfrågor (se Bilaga 1), 13 maj 2015. (För mer information kontakta uppsatsförfattare Ellen Isaksson)

Jupp, Dee & Sohel Ibn Ali, Carlos Barahona, 2010. *Measuring Empowerment? Ask Them Quantifying qualitative outcomes from people's own analysis Insights for results-based management from the experience of a social movement in Bangladesh* [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.oecd.org/countries/bangladesh/46146440.pdf Hämtdatum 2015-05-17

Lashley, Conrad, 2001. *Empowerment: HR strategies for service excellence*. Oxford: Butterworth-Heinemann [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.sciencedirect.com.ludwig.lub.lu.se/science/article/pii/B9780750652445500030. Hämtdatum 2015-05-18

Luttrell, Cecilia & Sitna Quiroz, Claire Scrutton, Kate Bird, 2009. *Understanding and operationalising empowerment*. Working Paper 308 [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/5500.pdf. Hämtdatum 2015-05-18

Malloy, Tove H., 2014. “National Minorities between Protection and Empowerment: Towards a Theory of Empowerment”, *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, vol. 13, nr 2, s. 11-29. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.ecmi.de/fileadmin/downloads/publications/JEMIE/2014/Malloy.pdf. Hämtdatum 2015-05-18

Mosedale, Sarah, 2014. “Women's Empowerment as a Development Goal: Taking a Feminist Standpoint”, *Journal of International Development*, vol./nr. 26, s. 1115–1125. [Elektronisk] Tillgänglig: http://onlinelibrary.wiley.com.ludwig.lub.lu.se/doi/10.1002/jid.3050/epdf. Hämtdatum 2015-05-18

Oxfam 2015. Jo Rowlands [Elektronisk] Tillgänglig: http://policy-practice.oxfam.org.uk/our-people/programme-policy/jo-rowlands. Hämtdatum 2015-05-16

Quota Project, 2015. Search Database [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.quotaproject.org/uid/search.cfm#prebuilt=yes&countries=18,115,

140,190,246,229&types=nofilter&sources=nofilter&filterLevels=lower&displayLevels=lower,upper,subnational&fields=AI,multi-quota_type,multi-constitution_q_details,multi-electoral_q_details,multi-pfl_q_details,AC&logurl=http%3A%2F%2Fwww.quotaproject.org%2Fuid%2Fsearch.cfm%23&quickView=true&qid=173599&d=2&h=16&m=35&ul=en. Hämtdatum 2015-05-16

Rowlands, Jo, 1997 [2010]. *Questioning Empowerment: Working with Women in Honduras*. Oxfam GB [Elektronisk] Tillgänglig: http://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/questioning-empowerment-working-with-women-in-honduras-121185. Hämtdatum 2015-05-18

Sadan, Elisheva 2004 [1997]. *Empowerment and Community Planning: Theory and Practice of People-Focused Social Solutions*, övers. Richard Flantz. Tel Aviv: Hakibbutz Hameuchad Publishers [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.mpow.org/elisheva_sadan_empowerment.pdf. Hämtdatum 2015-05-18

Sida = Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, 2012. Om svenskt bistånd och utvecklingssamarbete [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.sida.se/globalassets/publications/import/pdf/sv/om-svenskt-bist229nd-och-utvecklingssamarbete_3254.pdf. Hämtdatum 2015-05-16

Sida, 2014a. Jämställdhet [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.sida.se/Svenska/sa-arbetar-vi/vara-verksamhetsomraden/Jamstalldhet/. Hämtdatum 2015-05-16

Sida 2014b. Om oss [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.sida.se/Svenska/Om-oss/vart-uppdrag/. Hämtdatum 2015-05-16

Sida 2014c. Utbildning för reformer och utveckling [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.sida.se/Svenska/Samarbetsparter/kurser/International-Training-Programs-ITP/. Hämtdatum 2015-05-16

Sida, 2014d. Gender Equality [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.sida.se/English/how-we-work/our-fields-of-work/gender-equality/. Hämtdatum 2015-05-16

Sida, 2014e. Resultatexempel: Fler kvinnliga ledare ger mer jämställd politik [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.sida.se/Svenska/Har-arbetar-vi/Afrika/Kenya/resultatexempel/fler-kvinnliga-ledare-ger-mer-jamstalld-politik/?id=128381. Hämtdatum 2015-05-16

SKL = Sveriges Kommuner och Landsting, 2015a. Internationellt Ledarprogram för Kvinnor [Elektronisk] Tillgänglig: http://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrning/politisktledarskap/ledarprogramfortoppolitiker2015/internationelltledarprogramforkvinnor.1994.html. Hämtdatum 2015-05-16

SKL, 2015b. Nätverk för kvinnor som är toppolitiker (Intervjufilm: Nätverk för kvinnor och toppolitiker) [Elektronisk] Tillgänglig: http://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrning/politisktledarskap/natverkfortoppolitiker/natverkforkvinnorochtoppolitiker.2118.html. Hämtdatum 2015-05-16

Svenska Akademien 2015a. Stärka [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_13_pa_natet/ordlista. Hämtdatum 2015-05-16

Svenska Akademien 2015b. Bemyndiga [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_13_pa_natet/ordlista. Hämtdatum 2015-05-16

Teorell, Jan & Torsten Svensson, 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber

Tyda.se u.å.a. Empowerment [Elektronisk] Tillgänglig: http://tyda.se/search/empowerment?lang%5B0%5D=en&lang%5B1%5D=sv. Hämtdatum 2015-05-16

Tyda.se u.å.b. Empower [Elektronisk] Tillgänglig: http://tyda.se/search/empower?lang%5B0%5D=en&lang%5B1%5D=sv. Hämtdatum 2015-05-16

UNDP = United Nations Development Program, 2014. Table 4: Gender Inequality Index [Elektronisk] Tillgänglig: http://hdr.undp.org/en/content/table-4-gender-inequality-index. Hämtdatum 2015-05-16

WEF = World Economic Forum, 2013. Increased Political Participation Helps Narrow Global Gender Gap in 2013. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.weforum.org/news/increased-political-participation-helps-narrow-global-gender-gap-2013. Hämtdatum 2015-05-16

7 Bilagor

Bilaga 1: Enkätfrågor till deltagarna

Dear participants of ICLD:s international training programme “Local Political Leaders: Capacitating Women in Politics”,

My name is Ellen Isaksson and I am a student at Lund University, Sweden. I am currently writing my thesis about Empowerment and how the concept of Empowerment is understood in Swedish development work. I have had the honour to work closely with ICLD and Kristin Ekström in order to use the ITP “Capacitating Local Politicians” as a case study. My intention is to ask You some questions about what empowerment means to You and how You think it has been a part of the ICLD programme. I would like You to answer the questions from Your own opinion. It is not a problem if You choose to not answer all of the questions, although I hope You will.

Only I will have access to the answers You give and I will treat all the answers anonymously.

I am happy to answer any additional questions You may have, and feel free to add information in Your answers that I might not have asked for.

Please answer the questions directly in this e-mail and send it back to this e-mail address (isaksson.ellen@hotmail.se)

Please feel free to add me on Skype if You would like to participate in an additional interview.
My Skype name is: ellenisa123

Questions:

1. **What does empowerment mean to you?**
Please answer here:

2. **Please indicate to what extent you agree with the statement on a scale 1-5**, 1= do not agree, 5= fully agree

a) Empowerment comes from inside the individual.
Answer:

b) Empowerment can be given by one individual/organisation to another.
Answer:

c) Empowerment is a process (the progress leading to an outcome).
Answer:

d) Empowerment is a result/goal (the outcome).
Answer:

e) Empowerment can be used as a tool in order to achieve a goal.
Answer:

f) Quotas in politics is a type of empowerment.
Answer:

3. What was your level of empowerment before the programme? Please indicate on a scale 1-5, where 1=no level of empowerment and 5=very high level of empowerment
Please answer here:
4. What is your level of empowerment today? Please indicate on a scale 1-5, where 1=no level of empowerment and 5=very high level of empowerment
Please answer here:

5. **Has the education from the programme empowered you?** Please indicate on a scale 1-5, 1=not at all, 5=very much. Please give examples.
Please answer here:

6. **Do you think ICLD succeeded in reaching their goals with the programme?** Please give examples.
Please answer here:

7. What was you most important achievement with the programme?
Please answer here:

8. What could ICLD have done differently in order to give you a higher level of empowerment?
Please give examples here:

Please answer here (yes/no) if You would like to participate in an interview on Skype:

Thank You very much for taking Your time to help me with my thesis. I look forward to hearing from You!

Best regards,

Ellen Isaksson
Student at Lund University

Bilaga 2: Enkätfrågor till ICLD

1. Vad betyder empowerment för dig?

2. Vänligen indikera på en skala 1-5 hur väl du håller med om påståendet, 1=håller inte alls med, 5=håller helt med

a) Empowerment kommer inifrån individer

b) Empowerment kan ges från en individ/organisation till en annan

c) Empowerment är en process (förlopp som leder till ett resultat)

d) Empowerment är ett resultat/mål

e) Empowerment kan användas som ett verktyg för att nå andra mål

f) Kvotering i politik är en typ av empowerment

3. Vilka nivå av empowerment anser du dig själva vara på, på en skala 1-5? 1=inte alls, 5=väldigt hög

4. Anser du att denna nivå påverkats av arbetet med ITP:n?

5. Hur skulle du säga att empowerment relaterar till ITP:n? Vänligen ge exempel.

6. Vad anser du vara det främsta målet med ITP:n? Har det uppnåtts?

7. Vad hade man kunnat göra annorlunda för att nå en högre nivå av empowerment?